

The society is a complex social system; its basic element can be considered as small social groups. The viability of a small social group largely depends on members' psychological compatibility of this group. Today the most common method to define human psychotypology is C.-G. Jung method. This typology offers three basic methods of the social type identifying the following: 1) using the main features of type; 2) using sociotypes characteristics; 3) using identification tests. Integral sociotype of a small group can be defined, knowing sociotypes of people belonging to it. Accordingly, the dominant sociogenic functions are defined in a small group and make up its values and determine its integral sociotype.

Keywords: small group, psychological type, sociogenic analysis, compatibility, leader.

УДК 37:811:630

РОЛЬ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ОВОЛОДІННЯ СТУДЕНТАМИ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЮ ЛЕКСИКОЮ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ) У НЕМОВНОМУ ВНЗ

І.М. Мосій¹

Розглянуто важливість навчання писемного мовлення студентів у немовному виші. З'ясовано, які вправи потрібно підбирати для навчання та засвоєння лексики з фаху. Письмо розглянуто як підготовчий етап формування мовленнєвих навичок студентів. Описано способи розкриття значення термінів на двох етапах вивчення іноземної мови. Запропоновано схему для опрацювання та засвоєння термінів, що сприятиме формуванню професійного мовлення, та допомагає студентам усвідомити рівень власної професійної діяльності, зокрема структуру професійного спілкування.

Ключові слова: письмо, термінологічна лексика, опрацювання та засвоєння термінів, лексичні вправи, мовлення.

Актуальність теми. Із прогресивним розвитком суспільства останніми роками спостерігається дедалі більший інтерес до іноземної мови, зокрема англійської. Прагнення вивчати англійську мову пояснюється багатьма причинами, одна з яких – збагачувати власні знання у спілкуванні з представниками різних країн і культур, а також вести фахово-орієнтовану бесіду, ознайомлюватись з науково-технічними досягненнями та інноваційними технологіями, що сприятиме виконанню професійних обов'язків на високому рівні, а без знання англійської мови це зробити дуже важко. Насправді, це є необхідним компонентом освіти, засобом до існування та основної функціональності в нашому суспільстві. Щоб досягнути цієї мети, потрібно володіти не лише усним мовленням, а також писемним, яке необхідне для правильного складання ділових документів із використанням термінологічної лексики. Писемне мовлення також є одним зі способів засвоєння термінологічної лексики. Отже, хороші навички письма важливі для студентів, тому що його широко використовують як і у повсякденному житті, так і у професійній діяльності. "Письмове висловлювання не є чимось абсолютно відмінним від говоріння" [2]. Під час виконання вправ із письма студенти набувають навичок, потрібних для розвитку усного мовлення. Якщо студенти не знають, як виразити себе у письмовій формі, вони не зможуть добре спілкуватися з викладачами, роботодавцями, колегами тощо.

¹ асист. І.М. Мосій – НЛТУ України, м. Львів

Крім цього, у процесі викладання/навчання спілкуванню англійською мовою письму приділяють менше уваги, ніж говорінню, але його використовують як ефективний засіб розуміння, вивчення, закріплення та використання лексичного і граматичного матеріалу. Роль письма у викладанні іноземної мови розглядали такі дослідники, як: О.В. Бугайчук, Т.В. Глазунова, Л.В. Калініна, І.В. Самойлюкевич, І.Ф. Андрійко.

Матеріали та методи. У цій роботі писемне мовлення розглянуто як один зі способів засвоєння термінологічної лексики і як підготовчий етап формування мовленнєвих навичок студентів.

Використання писемного мовлення на заняттях з англійської мови має свої переваги, оскільки письмові завдання дають змогу залучити до роботи усіх студентів одночасно. Крім цього, студенти захищені від передчасних зауважень з боку викладача, що дає їм змогу самовиразитись і впевнитись у своїх силах. Писемне мовлення є ефективним засобом вивчення англійської мови, тому що перед виконанням письмових завдань відбувається процес формування й оформлення думок у внутрішньому мовленні.

Навчання писемного мовлення можна поділити на два етапи. Перший етап, який потрібно реалізувати у курсі "Іноземна мова за професійним спрямуванням", передбачає засвоєння "основного масиву професійної лексики" [3:30]. Викладачу іноземної мови потрібно підібрати такі завдання, які сприяли б засвоєнню термінологічної лексики, необхідної для успішного розвитку комунікативного мовлення. Отже, для досягнення цієї мети можна підготувати такі письмові вправи, як: виділення термінів у тексті, підбір дефініції, складання речень з термінами, заповнення пропусків відповідними термінами, а також написання резюме, анотації до певного тексту, наприклад:

- **Read the text and find the English equivalents of the following words and phrases:** програмне забезпечення, технічне забезпечення, оперативна пам'ять, процесор, текстовий редактор, операційна система, системне програмне забезпечення, об'єктний код, мова програмування.

Computer software

Software, consisting of programs, enables a computer to perform specific tasks, as opposed to the physical components of the system (hardware). This includes application software such as a word processor, which enables a user to perform a task, and system software such as an operating system, which enables other software to run properly, by interfacing with hardware and with other software or custom software made to user specifications.

Computer software is so called in contrast to computer hardware, which encompasses the physical interconnections and devices required to store and execute (or run) the software. In computers, software is loaded into RAM and executed in the central processing unit. At the lowest level, software consists of a machine language specific to an individual processor. A machine language consists of groups of binary values signifying processor instructions (object code), which change the state of the computer from its preceding state. Software is an ordered sequence of instructions

for changing the state of the computer hardware in a particular sequence. It is usually written in high-level programming languages that are easier and more efficient for humans to use (closer to natural language) than machine language. High-level languages are compiled or interpreted into machine language object code. Software may also be written in an assembly language, essentially, a mnemonic representation of a machine language using a natural language alphabet. Assembly language must be assembled into object code via an assembler.

The term "software" was first used in this sense in 1957. In computer science and software engineering, computer software is all computer programs.

Practical computer systems divide software into three major classes: system software, programming software and application software, although the distinction is arbitrary, and often blurred.

- Match the definitions in column B with the words in column A:

A	B
1) hardware	a) a game that you play on a computer;
2) software	b) computers and all machinery and equipment connected with them;
3) program	c) a set of instructions that makes it possible for a computer to do a particular job;
4) computer game	d) a program that allows you to write and edit text files;
5) text editor	e) the programs used by a computer;
6) binary	f) a thing that helps you to do your job or to achieve smth.;
7) drive	g) to use a computer program;
8) high level language	h) the part of the computer that reads and stores information on disks;
9) machine language	i) using only 0 and 1 as a system of numbers;
10) run	j) a programming language which is closer to human language;
11) tool	k) a low-level computer language that is only made up of 1 s and 0 s. It is the only language that a computer understands.

- Complete the following sentences using the words from the brackets: (printers, computer programs, run, RAM, programming languages, accomplish, CPU, programs, keyboards)

1. Software is loaded into .... and executed in the .....
2. System software helps .... the computer hardware and computer system.
3. Programming software provides tools to assist a programmer in writing .... and software using different .... in a more convenient way.
4. Application software allows end users to .... one or more specific tasks.
5. Computer software is all computer .....
6. Accessory devices are communications, readers, ..., displays, ...

- Complete the sentences:

1. Computer software is all .....
2. Computer systems divide software into three .....
3. System software helps .....
4. Programming software provides tools .....
5. Application software allows .....

- Write the summary of the text "Computer Software", using the following words and word combinations: computer software, system software, programming software, application software, programming languages.

У процесі викладання дисципліни "Ділова іноземна мова", на другому етапі навчання писемного мовлення, студенти продовжують засвоювати термінологічну лексику шляхом складання різних типів ділових документів (написання рекламних і ділових листів, резюме, договорів, скарг, замовлень, пропозицій, контрактів тощо). Більшість іноземних роботодавців вимагають резюме, щоб отримати загальне уявлення про професіоналізм претендента, перш ніж запросити на співбесіду. Також для отримання міжнародних сертифікатів з англійської мови необхідними є сформовані навички письма. Нездатність писати іноземною мовою робить кар'єру безперспективною.

Такі завдання допомагають студентам усвідомити структуру власної професійної діяльності, зокрема структуру професійного спілкування, а також структуру основних ділових документів, які допомагають формуванню готовності студентів самостійно визначити мотиви і мету власної професійної діяльності, зорієнтуватись в ситуаціях спілкування, наприклад:

- Write a contract to Basic Machinery Ltd. for the supply of process equipment.

Перед виконанням такого типу завдань студентам потрібно дізнатись про предмет контракту, ціну і загальну суму контракту, термін постачання, умови оплати тощо. Такі завдання сприяють розвитку мовленнєвих навичок, студенти мають змогу застосувати прийоми та методи розумової діяльності, що допомагає їм усвідомити, що володіння цими прийомами та методами є однією з головних рис культури мислення та мовлення.

Результати дослідження. Оволодіння писемним мовленням передбачає вільне інтегрування мовних знань і мовленнєвого досвіду для вирішення поставлених комунікативних завдань, що і є запорукою подальшої успішної професійної діяльності.

Обговорення та дискусії. Крім вище зазначених способів для розвитку навичок письма студентів, можна застосовувати інтернет-ресурси. Це пов'язано з притаманним для багатьох студентів інтересом до інноваційних технологій. Наприклад, створення блогів – це інтернет-засіб, який дає змогу обмінюватися інформацією в онлайн або із затримкою в часі. Таке завдання може бути виконане двома студентами або ж невеликою групою студентів. Для цього потрібно визначитись з темою у блозі (тему призначає викладач або обирає студент). У блозі можна також розмішувати фотографії, відео та інше. Відвідувачі (студенти) блогу можуть залишати свої коментарі іноземною мовою. Це величезний мотиватор, крім цього, робить процес навчання веселим.

Інтернет також сприяє активному спілкуванню з носіями мови. Для реалізації цього завдання потрібно застосовувати інтернет-засоби, що дають змогу спілкуватися в режимі реального часу (чат, відеочат і аудіочат). Ці засоби надають змогу спілкуватись синхронно як за допомогою відеочату і голосового зв'язку, так і письмового чату. Також було б доцільним застосовувати завдання з використанням ігрових ситуацій, комп'ютерних ігор, які викликають неабиякий інтерес у студентів, що сприяло б ефективному засвоєнню термінологічної лексики та спонукало б студентів до спілкування.

Висновки. Отже, навчання студентів іноземної мови потрібно здійснювати поетапно у доступній та цікавій формі, це сприятиме засвоєнню усього

комплексу знань, умінь та навичок, необхідних для писемного мовлення, оскільки письмо – підготовчий етап усного мовлення у процесі оволодіння студентами англійською мовою, який постійно повинен використовуватися на заняттях з іноземної мови.

Література

1. Андрійко І.Ф. Зарубіжні методичні концепції навчання іноземного писемного мовлення та їх застосування в українському ВНЗ / І.Ф. Андрійко // Іноземні мови : зб. наук. праць. – 2001. – № 3. – С. 22-25.
2. Білан Н.М. Роль письма на заняттях з іноземної мови / Н.М. Білан // Соціум. Наука. Культура : матер. XII-ої Міжнар. наук. інтернет-конф. – 18-20 січня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.int-konf.org/konf012016/10-suchasna-nauka-v-merezh-internet-25-270>.
3. Скуратівська Г.С. Керівництво навчальною діяльністю студентів у процесі оволодіння ними офіційно-діловим стилем писемного професійного спілкування іноземною мовою / Г.С. Скуратівська // Іноземні мови : зб. наук. праць. – 2001. – № 2. – С. 30-34.
4. Стрикун О.С. Навчання іноземній мові шляхом використання мультимедійних технологій / О.С. Стрикун. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.rusnauka.com/14.NTP_2007/Pedagogica/21872.doc.htm.
5. Чуфарлічева А.Ю. Комп'ютерні вправи для навчання реферування англомовних текстів майбутніх менеджерів туризму з метою створення текстового проекту / А.Ю. Чуфарлічева // Іноземні мови : зб. наук. праць. – 2008. – № 2. – С. 27-33.

Надійшла до редакції 07.06.2016 р.

Мосий И.М. Роль письменной речи в процессе овладения студентами терминологической лексики иностранного языка (английского) в языковом вузе

Рассмотрена важность обучения письменной речи студентов в языковом вузе. Выяснено, какие упражнения следует подбирать для обучения и усвоения лексики по специальности. Письмо рассматривается как подготовительный этап формирования речевых навыков студентов. Описаны способы раскрытия значения терминов на двух этапах изучения иностранного языка. Предложенная схема применяется для обработки и усвоения терминов, которая будет способствовать формированию профессиональной речи, и помогает студентам осознать уровень своей профессиональной деятельности, в частности структуру профессионального общения.

Ключевые слова: письмо, терминологическая лексика, обработка и усвоение терминов, лексические упражнения, речь.

Mosiy I.M. The Role of Writing in the Process of Mastering Terminology of a Foreign Language (English) by Students at Non-Linguistic University

The importance of teaching students writing in non-linguistic university is considered. The types of exercises exercises that should be chosen for teaching and learning professional vocabulary are found. Writing is considered as a preparatory stage of formation of students' speaking skills. The methods of expressing the meaning of terms mentioned at two stages of language learning are analysed. The used scheme for processing and mastering terms to provide active usage in professional speaking is presented. The scheme which is used in the learning for processing and mastering terms to facilitate the formation of professional speaking and helps students understand their own level of professional activity, including the structure of professional communication, is described.

Keywords: writing, terminology, processing and mastering terms, vocabulary exercises, speaking.

УДК 519.85:004.42

ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛЕЙ СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНИХ СХЕМ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Н.М. Паска¹, М.С. Паска², О.В. Ерстенок³

Розглянуто різні моделі структурно-логічних схем, які застосовують у навчальному процесі вищих навчальних закладів. Проведено системний аналіз ефективності формування особистості у процесі навчання, який ґрунтується на різних моделях структурно-логічних схем. Наведено застосування структурно-логічних моделей у процесі пошуку методу розв'язання навчальних задач, а також розроблено сценарій активації, покращення набуття й сприйняття знань з певної предметно-орієнтованої області знань. Запропонований підхід потребує значної інтелектуальної роботи як фахівця, так і студентів у процесі кваліфікованої передачі і засвоєння нових знань та вмінь.

Ключові слова: структурно-логічна схема, фахова підготовка, моделі у навчальному процесі, навчальний процес, пошук методу розв'язку задач.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Зростання вимог до професійного рівня випускників зумовлене ситуацією, що склалася на високоавтоматизованих підприємствах промисловості, транспортних системах, які для управління процесами використовують комплексні, розподілені комп'ютеризовані системи автоматичного керування. Такі системи характеризуються тим, що у процесі сервісного обслуговування і ліквідації несправностей, змінюються не на елементи, а на функціональні блоки, що потребує виконання процедур налагодження, корекції програмного забезпечення, а це вже інший рівень професійної підготовки персоналу і відповідно до їх рівня знань.

Відповідно, велика складність таких систем потребує ґрунтовної підготовки, яка формується на знанні інформаційних та комп'ютерних технологій, розумінні структури автоматичної системи та цілей її функціонування, тобто, з одного боку, корекції навчальних програм, а з іншого – відбору учнів з певним рівнем інтелекту та мотивації когнітивної структури нейросистеми та підбору відповідних педагогів і наставників для проведення знань.

Тобто для освоєння систем з ієрархічною структурою та автоматизацією процесів управління на всіх рівнях потрібно визначитись у поняттях – інтелект системи управління та рівень інтелекту особи, яку цільово навчають, відповідно до вимог нормативів з управління автоматичною системою, технологічними процесами, що є підставою для введення означення інтелекту системи і рівня інтелекту особи на основі концепції інтелектуальної самоорганізації когнітивної психології.

Використання класичних моделей у навчальному процесі. Технологія педагогічна – конкретизація методики (змістовна та інструментальна компонента навчально-педагогічного процесу), яка передбачає алгоритмізацію навчального процесу як компоненти теорії навчання.

¹ викл. Н.М. Паска – Прикарпатський НУ ім. В. Стефаніка;

² доц. М.С. Паска, канд. техн. наук – Івано-Франківський НТУ нафти і газу;

³ бакалавр О.В. Ерстенок – Івано-Франківський НТУ нафти і газу